

ต้นฉบับ

โรงพยาบาลลำพูน		SOP-PHA-051	
ระเบียบปฏิบัติงานเรื่อง : การปฏิบัติงานเกี่ยวกับยา Cytotoxic drugs ชนิดฉีด			
วันที่ประกาศใช้ :	20 ธ.ค. 2548	แก้ไขครั้งที่ : 0	หน้า : 1/4

วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีวิธีปฏิบัติงานเกี่ยวกับยา cytotoxic drugs ชนิดฉีดได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

ขั้นตอนการทำงาน

cytotoxic drugs หมายถึง ยาที่มีผลข้างเคียงโดยมีอันตรายต่อเซลล์ของร่างกาย ได้แก่ยารักษาโรคมะเร็ง

1. การรับ Refer โรงพยาบาลลำพูนรับ Refer เฉพาะการบริหารยา Methotrexate (MTX) และ Fluorouracil (5-FU) ชนิดฉีด
2. การเก็บยา cytotoxic drugs
 - 2.1 เก็บยาแยกจากยากลุ่มอื่น
 - 2.2 บรรจุอยู่ในภาชนะ กล่อง หีบห่อ ที่เหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงของการกลิ้งหล่นแตก
 - 2.3 พิจารณาวางอยู่ในระดับอกหรือไม่สูงหรือต่ำเกินไปเพื่อลดความเสี่ยงในการหยิบ
 - 2.4 มีป้ายระบุชัดเจนว่าเป็นยา "Cytotoxic Drugs (ยารักษามะเร็ง)"
 - 2.5 มีชุดเก็บขยะอันตราย (Spill Kit) ในบริเวณที่มีการจัดเก็บยา cytotoxic drugs
3. การขนส่งยา cytotoxic drugs
 - 3.1 บรรจุยา cytotoxic drugs ในภาชนะที่มีฉนวนแข็งแรง สามารถป้องกันการกระแทก และการรั่วไหลของยาได้
 - 3.2 เจ้าหน้าที่จะต้องมีอุปกรณ์ Spill kit อุปกรณ์ในการป้องกันตนเอง และได้รับการฝึกอบรมการใช้ อย่างถูกต้อง
4. การเตรียมยา cytotoxic drugs ชนิดฉีด
 - 4.1 ตรวจสอบแผนการรักษา
 - 4.2 ตรวจสอบยาโดยใช้หลัก 6 R (right , patient, drug,dose,route,time,technique)
 - 4.3 ทำความสะอาดบริเวณที่เตรียมเพื่อลดการปนเปื้อน
 - 4.4 เตรียมอุปกรณ์สำหรับเตรียมยา
 - 4.5 ใช้อุปกรณ์ป้องกันได้แก่ mask เสื้อกาวน์แขนยาว แว่นตา
 - 4.6 ล้างมือให้สะอาด

ต้นฉบับ

โรงพยาบาลลำพูน		SOP-PHA-051	
ระเบียบปฏิบัติงานเรื่อง : การปฏิบัติงานเกี่ยวกับยา Cytotoxic drugs ชนิดฉีด			
วันที่ประกาศใช้:	20 ส.ค. 2540	แก้ไขครั้งที่: 0	หน้า: 2/4

4.7 สวมถุงมือ 1-2 ชั้น และถุงมือไม่ควรโรยแป้ง

4.8 เตรียมยาโดยเฉพาะมือ 2 ข้าง ในตู้หรือภาชนะที่ใช้เตรียมโดยเฉพาะเพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายของยา โดยเฉพาะยาที่มีลักษณะเป็นผง และเน้นการเตรียมที่เป็น Aseptic technique

4.9 ใช้ syringe ดูดอากาศในขวดยาออกมาให้เท่ากับหรือมากกว่าตัวทำละลายที่ผสมเล็กน้อยเพื่อป้องกันไม่ให้ยาที่ผสมแล้วฟุ้งออกมา

4.10 กรณีผสมยา ให้เติมตัวทำละลายลงข้างขวดช้าๆ

4.11 ใช้ gauze ชนิด sterile วางรอบจุดขวดขณะดึงเข็มออกมาจากขวดยา และหลีกเลี่ยงการเขย่าขวดยา ขณะที่ยังไม่ได้ดึงเข็ม เพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายของยา

4.12 ดูดยาที่ผสมแล้วออกมาช้าๆ และใช้ผ้า gauze ชนิด sterile ปิดไว้บริเวณรอยต่อระหว่างเข็มและขวดยา

4.13 กรณีภาชนะบรรจุยาเป็นชนิด ampule ใช้ gauze ชนิด sterile ชุบ alcohol 70% พันบริเวณรอบคอหลอดยาและค่อยๆ หัก ampule ยา

4.14 ทำความสะอาดบริเวณที่เตรียมเมื่อเตรียมยาเสร็จแล้ว

5. การบริหารยา cytotoxic drugs ชนิดฉีด

5.1 ตรวจสอบแผนการรักษา

5.2 ตรวจสอบยาโดยใช้หลัก 6 R (right, patient, drug, dose, route, time, technique)

5.3 อธิบายให้ผู้ป่วยทราบถึงขั้นตอน ผลข้างเคียงของยาที่อาจเกิดขึ้น

5.4 วัดสัญญาณชีพ บันทึกในรายงาน

5.5 เลือกบริเวณที่ฉีดกรณีการให้ยาทางหลอดเลือดดำ

5.5.1 เลือกหลอดเลือดดำบริเวณส่วนปลายก่อน

5.5.2 เลือกหลอดเลือดดำที่ใหญ่และมีความยืดหยุ่น

5.5.3 หลีกเลี่ยงการให้ยาบริเวณแขนข้างที่มีการไหลเวียนโลหิตไม่ดี เช่น ส่วนที่มีการถูกลามของมะเร็งข้างที่มีการผ่าตัดเต้านม หรือกระดูกหัก

5.6 ทำความสะอาดผิวหนังด้วย Povidone Iodine Solution 10% และตามด้วย alcohol 70%

5.7 เลือก medicut หรือ scalp vein และ IV cath ขนาดตามความเหมาะสมและติดพลาสเตอร์ให้แน่น

5.8 ฉีดยาเข้าในหลอดเลือดดำตามคำสั่งแพทย์อย่างช้าๆ โดยใช้แรงคงที่สม่ำเสมอ หลังจากฉีดยาทุก

3-5 ซีซี ทดสอบการรั่วซึม (Leak) ของเส้นเลือด

ต้นฉบับ

โรงพยาบาลลำพูน		SOP-PHA-051	
ระเบียบปฏิบัติงานเรื่อง : การปฏิบัติงานเกี่ยวกับยา Cytotoxic drugs ชนิดฉีด			
วันที่ประกาศใช้ :	20 ส.ค. 2549	แก้ไขครั้งที่ : 0	หน้า : 3/4

- 5.9 กรณีฉีดยาโดยผ่านทาง IV fluid ใช้สำลีชุบ alcohol 70% เช็ดบริเวณจุดแทงของ set IV fluid ก่อนฉีดทุกครั้ง
- 5.10 กรณีฉีดยาเคมีบำบัดมากกว่า 2 ชนิด ฉีดน้ำเกลือ (0.9% NSS) ปริมาณ 3 ซีซี หลังให้ยาแต่ละชนิด และหลังจากฉีดยาตัวสุดท้ายเสร็จแล้วฉีด 0.9% NSS อย่างน้อย 20 ซีซี ตาม
- 5.11 ขณะฉีดยาเคมีบำบัดต้องระวังไม่ให้เกิดการรั่วซึมออกนอกหลอดเลือด ถ้ามีการรั่วซึมต้องหยุดการฉีดยาทันทีและรายงานแพทย์
- 5.12 กรณีให้ IV fluid ร่วมด้วย หลังให้ยาปรับ IV ให้เร็วขึ้นตามความเหมาะสมเป็นเวลา 10 นาที เพื่อป้องกันการคั่งค้างของยาในหลอดเลือดบริเวณที่ฉีด
- 5.13 เก็บอุปกรณ์ให้เข้าที่ และรวบรวม syring เข็ม ขวดยา cytotoxic drugs ที่ใช้แล้วในกระป๋องบรรจุยาเก่า เช่น กระป๋องยา paracetamol tab ขนาดบรรจุ 1000 เม็ด ปิดฝาให้แน่นแล้วทิ้งใส่ถุงขยะที่เขียนว่า "ขยะอันตราย (ยารักษาโรค)" และปิดปากถุงให้มิดชิดแยกทิ้งในขยะติดเชื้อเพื่อส่งทำลายตามระเบียบปฏิบัติงานเรื่อง การกำจัดของเสียที่เป็น cytotoxic drugs (SOP-PHA-047)
- 5.14 วัดสัญญาณชีพและบันทึกในรายงาน
6. การปฏิบัติกรณียา cytotoxic drugs ชนิดฉีดรั่วซึมออกนอกเส้นเลือด
- 6.1 หยุดการฉีดยาทันที อย่าเพิ่งถอดเข็มออกมา
- 6.2 ใช้ syringe disposable ดูดยา หรือ fluid ออกจากบริเวณที่ยารั่วออกมาให้มากที่สุด
- 6.3 ให้ antidote ตามแพทย์สั่ง
- 6.4 ถอดเข็มออกจากผู้ป่วย ทาบริเวณนั้นด้วย steroid cream ตามแพทย์สั่ง
- 6.5 ประคบด้วยน้ำเย็น 15 นาที ต่อครั้งทุก 6 ชั่วโมง และยกแขนสูงนานประมาณ 48 ชั่วโมง (ยกเว้น vincristine, vinblastine และ vindesine ให้ประคบด้วยน้ำอุ่น)
7. การปฏิบัติกรณียา cytotoxic drugs สัมผัสผิวหนัง
- 7.1 เมื่อเกิดอุบัติเหตุยา cytotoxic drugs รดลงมือ หรือเสื้อผ้า ขณะเตรียมยาให้รีบถอดถุงมือ เปลี่ยนชุดใหม่ทันที
- 7.2 ถ้า cytotoxic drugs ถูกผิวหนัง ให้รีบล้างด้วยน้ำสบู่ทันที
- 7.3 ถ้า cytotoxic drugs กระเด็นเข้าตา ให้รีบล้างด้วยน้ำหรือ isotonic eye wash เช่น NSS และสังเกตอาการผิดปกติ พร้อมทั้งปรึกษาแพทย์
- 7.4 รายงานอุบัติการณ์ความเสี่ยงตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

ต้นฉบับ

โรงพยาบาลลำพูน		SOP-PHA-051	
ระเบียบปฏิบัติงานเรื่อง : การปฏิบัติงานเกี่ยวกับยา Cytotoxic drugs ชนิดฉีด			
วันที่ประกาศใช้:	20 ส.ค. 2568	แก้ไขครั้งที่: 0	หน้า: 4/4

8. การปฏิบัติกรณียา cytotoxic drugs ตกแตก

กรณีขวดยาแตก หรือเกิดการฟุ้งกระจาย ให้ทำความสะอาดทันทีโดยใช้อุปกรณ์ในชุดเก็บขยะอันตราย (Spill Kit) ดังนี้

- 8.1 กันผู้อื่นออกจากบริเวณที่มีการปนเปื้อน
- 8.2 สวมเครื่องป้องกันทุกชั้นที่มีใน Spill Kit เริ่มจาก mask , ผ้ากันเปื้อน , ถุงคลุมรองเท้า และถุงมือ (เฉพาะถุงมือให้สวม 2 ชั้น)
- 8.3 ใช้ปากคีบเก็บเศษแก้วไว้ในกระป๋องพลาสติก
- 8.4 ซ้ำบ/เช็ดบริเวณที่ขวดยาแตกหรือปนเปื้อน ด้วย Absorbent sheet ให้หมด โดยซ้ำจากบริเวณที่ปนเปื้อนน้อยที่สุดเข้ามาสู่บริเวณที่ปนเปื้อนมาก ถ้าเป็นกรณีสารปริมาณมากเช่น เคมีบำบัดที่ผสมในขวดน้ำเกลือหกออกมามาก ให้ใช้ผ้าขนหนูหรือผ้าห่มที่ไม่ใช้งานแล้ว แทน Absorbent sheet ได้
- 8.5 รวบ Absorbent sheet ที่ใช้ซ้ำและใส่ในซองซิปล็อค รูดซิปล็อคให้สนิท ถ้าเป็นผ้าขนหนูผืนใหญ่ให้ใส่ในถุงสีม่วง
- 8.6 เทน้ำยาทำความสะอาดลงบนบริเวณที่ยาตกแตก ใช้ Absorbent sheet อีกแผ่น เช็ดเป็นวงกลม จากด้านนอกเข้ามาด้านใน เช็ดจนหมดฟอง โดยหากยามีลักษณะเป็นผงแห้งให้ซ้ำ Absorbent sheet หรือผ้าขนหนู ด้วยน้ำก่อนพองหมดแล้วซ้ำให้ยาหมดไปจากพื้นผิว ทิ้งลงในถุงสีม่วง
- 8.7 ถอดถุงมือชั้นที่ 1 ทั้ง ตามด้วย ถุงคลุมรองเท้า , ผ้ากันเปื้อน , mask
- 8.8 นำอุปกรณ์ทั้งหมดทั้งในถุงขยะสีม่วง รวบปิดปากถุงสีม่วงด้วยยางรัดให้แน่นสนิท โดยระบุป้ายติดหน้าถุง " ขยะอันตราย (ยารักษามะเร็ง) " ตามระเบียบปฏิบัติงานเรื่อง การกำจัดของเสียที่เป็น cytotoxic drugs (SOP-PHA-047)
- 8.9 รายงานอุบัติการณ์ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

เอกสารแนบท้าย

1. รายชื่อยา cytotoxic drugs ชนิดฉีด ที่มีการนำมาใช้บ่อย
2. ชุดเก็บขยะอันตราย (Spill Kit)
3. Flow chat การให้บริการยาเคมีบำบัดในโรงพยาบาลลำพูน

รายชื่อยา Cytotoxic Drugs ชนิดฉีด ที่มีการนำมาใช้บ่อย

1. Fluorouracil (5-FU)
2. Actinomycin-D (Dactinomycin)
3. Azathioprine
4. Bleomycin
5. Cisplatin
6. Cyclophosphamide
7. Doxorubicin
8. Methotrexate
9. Mephalan
10. Tamoxifen
11. Vinblastine
12. Vincristine

ชุดเก็บขยะอันตราย (Spill kit)

ชุดเก็บขยะอันตราย (Spill Kit) เป็นชุดอุปกรณ์สำหรับใช้ในการทำความสะอาดและกำจัดสิ่งปนเปื้อนที่เกิดจากยา Cytotoxic drugs ซึ่งอุปกรณ์ทุกอย่างต้องเป็นแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง

ชุด spill kit จัดทำทั้งหมด 10 ชุด ให้อุปกรณ์ที่มีการเก็บรักษา เติร์มยา และขนส่งยาเคมีบำบัด

** อุปกรณ์ทุกอย่างต้องเป็นแบบใช้ครั้งเดียว

*** รายการที่ระบุในตารางนี้เป็นรายการที่ต้องใช้ ต่อ spill kit 1 ชุด

ลำดับ	รายการ	จำนวน
1	ผ้าปิดปาก-จมูก	1 อัน
2	ผ้ากันเปื้อน พลาสติก	1 ผืน
3	ถุงมือตรวจโรค size M	2 คู่
4	ถุงหุ้มรองเท้า (ถุงเลือกสวม size 9x11 นิ้ว)	2 ถุง
5	Absorbent sheet ขนาด 12x16 นิ้ว	2 ผืน
6	ขวดน้ำยาทำความสะอาด (ใช้ Linspon-N บรรจุ 15 cc. ในขวดพลาสติก 30 cc.)	1 ขวด
7	ปากคีบ / คีมคีบ พลาสติก	1 อัน
8	กระป๋องใส่ขยะ เศษแก้วแตก	1 กระป๋อง
9	ถุงขยะใสแบบซีป ขนาด 10 X 15 นิ้ว	1 ถุง
10	ถุงขยะใสสารเคมี (สีม่วง)	1 ถุง
11	ยางรัดปากถุงขยะสีม่วง	3 เส้น